

การศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ในการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชน ในตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด*

An Analysis Study of Buddhist Ethicst in Online Media use of Youths in Sikaew Sub-District, Muang Roi Et District, Roi Et Province

พระศิวพล หิตกาม (บุญโท), โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ และพระครูสีลสรวิชญ์

Phra Sivaphol Hitakamo (Boonto), Sowit Bamrungphak and Phrakhru Silasarathikhun

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Thailand

Corresponding Author, E-mail: phrasiwaphol.h@outlook.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนชุมชนตำบลสีแก้ว 2) ศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์และสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อให้รู้เท่าทันในการใช้สื่อออนไลน์ 3) วิเคราะห์ความรู้ให้รู้เท่าทันต่อการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนในชุมชนบ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือวิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนชุมชนตำบลสีแก้ว พบว่า เยาวชนในชุมชนตำบลสีแก้ว มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในชีวิตประจำวัน มีอิทธิพลต่อความคิด ทักษะคิด และพฤติกรรมของเยาวชนเป็นอย่างมาก ใช้อย่างมีสติ ให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเองและส่วนรวม

2. หลักพุทธจริยศาสตร์และสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อให้รู้เท่าทันในการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า หลักพุทธจริยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการรู้เท่าทันในการใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วย สติสัมปชัญญะ-ความระลึกได้และความรู้ตัว ทิริโอดตปปะ-ความละอายแก่ใจและความเกรงกลัวต่อบาป โยนิโสมนสิการ-พิจารณาอย่างรอบคอบ รู้เท่าทันสื่อออนไลน์ เป็นต้น

*ได้รับบทความ: 25 ธันวาคม 2566; แก้ไขบทความ: 14 กุมภาพันธ์ 2567; ตอรับตีพิมพ์: 24 เมษายน 2567

Received: December 25, 2023; Revised: February 14, 2024; Accepted: April 24, 2024

3. วิเคราะห์ความรู้ให้รู้เท่าทันต่อการใช้อินเทอร์เน็ตของเยาวชนในชุมชนบ้านสีแก้ว พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ทำให้เยาวชนชุมชนตำบลสีแก้วเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรมและแนวคิดใหม่ๆ สื่อออนไลน์มีทั้งด้านลบ เช่น เล่นพนันออนไลน์ ขายสิ่งผิดกฎหมาย และด้านบวกเป็นผลดีต่อเยาวชนคือนำองค์ความรู้จากสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น เรียนออนไลน์ ขายของออนไลน์ ทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม เป็นต้น

คำสำคัญ: สื่อออนไลน์; พุทธจริยศาสตร์; เยาวชนตำบลสีแก้ว

Abstract

This research the objectives were; 1) study the use of online media among the youth of the Sikaew Subdistrict community, 2) study the principles of Buddhist ethics and be able to apply the knowledge to be knowledgeable in using online media, 3) analyze knowledge to be knowledgeable in using media. Online of youth in Ban SiKaew community, SiKaew Subdistrict, Mueang Roi Et District Roi Et Province according to Buddhist ethics, this research is qualitative research. By studying from the Tripitaka academic documents and related research the research tool used in-depth interviews. Then the research results are presented using descriptive analysis.

The results of the research were as follows:

1. The use of online media by the youth of the SiKaew Subdistrict community found that the youth in the Subdistrict community Sikaew uses social media in his daily life. It greatly influences the thoughts, attitudes, and behaviors of youth. Use it mindfully to bring happiness to oneself and the public
2. Principles of Buddhist ethics and being able to apply knowledge to be aware of the use of online media. It was found that the principles of Buddhist ethics related to being aware of the use of online media. which includes Consciousness - recollection and awareness Superego - shame and fear of sin Yonisomanasikāra - consider carefully Know about online media, etc.
3. Analyze knowledge to be aware of the use of online media by youth in the Ban Sikaew community. It was found that social media causes youth in the Sikaew Subdistrict community to change both behavior and new ideas. Online media has both negative aspects, such as online gambling. Selling illegal things and the positive side is

good for youth. Use knowledge from online media to benefit such as studying online sell products online do activities to help society, etc.

Keywords: Online Media; Buddhist Ethics; Youths in Ban Sikaew Community

1. บทนำ

ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมจำนวนมากเนื่องจากเป็นช่องทางที่สะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายของคนทั่วโลกที่สามารถเชื่อมถึงกันและมีปฏิสัมพันธ์กันบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ (พระจักรี เควสโก (ตีวงษา), 2565, หน้า 73-83) สื่อสังคมออนไลน์จึงเข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิด ทักษะ และพฤติกรรมของผู้บริโภค พระสัมโมทนียกถาจากพระไพศาล วิสาโล ตอนหนึ่งว่า ถึงแม้ในยุคศตวรรษที่ 21 จะมีการขยายตัวทางด้านการสื่อสารเป็นอย่างมากก็ตาม แต่พุทธจริยธรรมและหลักพุทธธรรมก็ยังคงจำเป็นต่อการสื่อสารเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ ทั้งการสื่อสารทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค นอกจากนี้ความรู้ความเข้าใจในด้านทฤษฎี เทคนิคโดยสื่อมวลชนต้องประพฤติตนอยู่ในพุทธจริยธรรมเพื่อคงและเพิ่มความศรัทธาจากมวลชนและข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้การสื่อสารที่สอดคล้องกับหลักพุทธธรรม เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคม ชุมชน (วศิน ประดิษฐ์ศิลป์, 2556, หน้า 52)

ตำบลสีแก้วเป็นหนึ่งใน 14 ตำบลของอำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองร้อยเอ็ด ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 15 กิโลเมตร พื้นที่ตำบลมี 22 หมู่บ้าน ประชากรทั้งสิ้น 12,816 คน เป็นชาย 6,341 คน หญิง 6,475 คน (เทศบาลตำบลสีแก้ว, 2566, หน้า 2)

เยาวชนตำบลสีแก้ว ยุคการสื่อสารไร้สาย โดยเฉพาะพฤติกรรมต่างๆ บนโลกดิจิทัลเช่น การโพสต์ข้อความ กดแสดงสัญลักษณ์ความชอบไม่ชอบ ความโกรธ หรือการแชร์เรื่องต่างๆ หรือการกระทำโดยบุคคลอื่น เช่น การกดแชร์ภาพหรือการตอบข้อความต่างๆ สามารถถูกติดตามและค้นหาได้แม้ว่าเวลาจะผ่านไปแล้วก็ตามสามารถย้อนหลังได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะการเข้าถึงหรือถูกระบุตัวตน ข้อมูลที่มีได้ถูกนำไปใช้ทั้งเรื่องการตลาด สังคมออนไลน์ การหวังผลทางกระแสสังคม เศรษฐกิจและการเมือง การรับเข้าทำงาน การเลื่อนขั้นต่างๆ (ณชัยศักดิ์ จุณณะปิยะ, 2566, หน้า 64-76)

ปัจจุบันขาดการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนตำบลสีแก้ว พบปัญหา เช่น การที่เยาวชนไม่สามารถวิเคราะห์ หรือแยกแยะได้ว่าสื่อแบบไหนคือสื่อที่มีความน่าเชื่อถือ หรือไม่สามารถประเมินวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตสื่อได้ ขณะที่ผู้ผลิตสื่อส่วนใหญ่มีแนวโน้มผลิตข้อมูลเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยไม่ได้คำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญเนื่องจากทำให้เด็กและเยาวชนเกิดภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อของผู้ผลิตสื่อในยุคดิจิทัล อีกทั้งสามารถเข้าใจถึงลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ โดยการวิเคราะห์ ประเมิน แยกแยะและตีความเนื้อหา เพื่อรู้เท่าทันสื่อ และไม่ใช่สื่อเป็น

เครื่องมือในการทำร้ายผู้อื่นหรือแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ แนวทางในการสร้างการไม่รู้เท่าทันสื่อ จะสร้างปัญหาให้กับตัวเด็กเองรวมถึงครอบครัว เช่น เกิดการติดเกม ติดจอ หรือมีอาการป่วยทางจิตได้ การเสพติดสื่อออนไลน์ ทำให้เกิดโรคต่างๆ ได้ เช่น โรคอ้วน ภาวะซึมเศร้า โรคเครียด ขาดสมาธิ ขาดความรับผิดชอบในการทำงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายหากไม่ยอมให้ลูกติดสื่อออนไลน์ ต้องพยายามจำกัดเวลาการใช้โซเชียลมีเดียของเด็กโดยกำหนดให้ไม่เกิน 2 ชั่วโมงต่อวัน หาเวลาสร้างความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เพื่อนฝูง และทำกิจกรรมร่วมกันให้มากขึ้น (วฤตดา วรอาคม, 2566)

สัญญาณเหล่านี้เป็นการเตือนว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้าครอบงำชีวิตประจำวัน และส่งผลเสียให้เกิดปัญหาทางการเรียน การทำงาน เกิดปัญหากับเพื่อน และเกิดปัญหาในครอบครัวได้ หรือบางครั้งอาจทำให้เกิดอาการป่วยทางจิตได้เช่นกัน ซึ่งก่อให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง ปัญหาด้านอาชญากรรม ความรุนแรงทางเพศต่างๆ ได้ในท้ายที่สุด เหตุการณ์เหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่เด็กๆ ติดเกม ติดสื่อออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย เพราะได้เห็นตัวอย่างหรือรับแรงกระตุ้นที่ผิด หรือการใช้งานอย่างไม่ถูกต้อง เนื่องจากไม่ได้รับการควบคุมดูแลจากผู้ปกครองหรือคนรอบกายในทางที่เหมาะสมและควรจะเป็น

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมานี้ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผู้วิจัยมุ่งศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุการใช้สื่อออนไลน์ และพฤติกรรมในการใช้สื่อออนไลน์ ของเยาวชนในชุมชนบ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด วิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการรู้เท่าทันในการใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ ความหมาย ความสำคัญ สาระดี/แก่นของสติสัมปชัญญะ (ที.ปา. 11/378/290; อง.ทก. 20/424/119) หิริโอตตปเป ความหมาย ความสำคัญ สาระดี/แก่นของหิริโอตตปเป โยนิโสมนสิการ ความหมาย ความสำคัญ สาระดี/แก่นของโยนิโสมนสิการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ในครั้งนี้มาเป็นแนวทางในการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนชุมชนบ้านสีแก้ว
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธจริยศาสตร์และสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อให้รู้เท่าทันในการใช้สื่อออนไลน์
3. เพื่อวิเคราะห์ความรู้ให้รู้เท่าทันต่อการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนในชุมชนบ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ตามหลักพุทธจริยศาสตร์

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้แบ่งรูปแบบในการวิจัยออกเป็น 2 อย่าง คือ 1) การวิจัยเอกสาร โดยการรวบรวมข้อมูลจากตำราวิชาการ บทความ และงาน

แปลตลอดจนแหล่งข้อมูลเอกสารอื่นๆ ได้แก่ 1) ชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และคัมภีร์อรรถกถา 2) ชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ ตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชน และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์บุคคล หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชน

พื้นที่การวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่วิจัย (Research Area) ได้แก่ ชุมชนวัดบ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด โดยมีเกณฑ์ในการเลือก (Criteria) ดังนี้ 1) ชุมชนบ้านสีแก้ว 2) โรงเรียนชุมชนบ้านสีแก้ว 3) เป็นโรงเรียนที่มีเยาวชนที่ใช้สื่อออนไลน์ และ 4) ชุมชนบ้านสีแก้วเป็นชุมชนที่มีเยาวชนใช้สื่อออนไลน์และเป็นกลุ่มที่น่าสนใจเพราะเป็นพื้นที่ที่ผู้วิจัยจำพรรษาอยู่วัดในชุมชนแห่งนี้ และชำนาญเส้นทางเป็นอย่างดีสะดวกแก่การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยได้ลงพื้นที่วิจัยและได้กำหนดบุคคลผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) กลุ่มประชากรกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีการเลือกในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีเหตุผล (Reason) ในการเลือก ดังนี้ 1) พระสงฆ์เป็นบุคคลที่มีความรู้ในการให้ข้อมูลและเป็นบุคคลที่มีคุณวุฒิหน้าเชื่อถือ 2) นักวิชาการทางศาสนาให้ข้อมูลในการทำวิจัยและได้คำแนะนำเพื่อความรู้ในการทำวิจัยได้อย่างดี 3) ปราชญ์ชาวบ้าน/ปราชญ์ชุมชนให้ข้อมูลเกี่ยวสถานที่ในการทำวิจัยได้ชัดเจน 4) เยาวชนเป็นบุคคลที่ใช้สื่อออนไลน์ในด้านการศึกษาและดำเนินการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยต้องการศึกษาโดยการมุ่งเน้นเลือกสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มเป้าหมายนี้ เพราะว่า กลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นผู้ให้ข้อที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ 1) พระสงฆ์ชั้นปกครอง จำนวน 3 รูป 2) นักวิชาการทางศาสนา (พระสงฆ์และคฤหัสถ์) จำนวน 2 รูป/คน 3) ปราชญ์ชาวบ้าน/ปราชญ์ชุมชน จำนวน 3 คน 4) ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน 5) เยาวชนชุมชนบ้านสีแก้ว จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 รูป/คน

เครื่องมือการวิจัยได้กำหนดเครื่องมือสำหรับการทำวิจัยเป็น 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation observe) โดยผู้วิจัยดำเนินการสังเกตจากการทำกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมถึงการเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมทางประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น กิจกรรมทางศาสนา ฯลฯ เป็นต้น กับกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่วิจัย

วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย 1) ผู้วิจัยได้ศึกษาประเด็นและเนื้อหาของงานวิจัยในบทที่ 1-2-3 จนครบถ้วนแล้ว เพื่อแสวงหาคำตอบในบทที่ 4 จึงได้กำหนดประเด็นสำคัญเพื่อสร้างคำถามวิจัย 2) ได้นำประเด็นสำคัญเข้าปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา 3) อาจารย์ที่ปรึกษาให้คำแนะนำทั้งประเด็นสำคัญและวิธีการสร้างเครื่องมือ 4) นำแบบสัมภาษณ์เข้าปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา 5) นำแบบสัมภาษณ์ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 6) เสนอแบบสัมภาษณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย 7) นำแบบสัมภาษณ์

ลงสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามที่กำหนดแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยการสัมภาษณ์ ซึ่งมีทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ตามที่กำหนดไว้ และสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมที่สมาคมได้เข้าไปช่วยเหลือในชุมชนในพื้นที่เป้าหมายของการวิจัย มีการจดบันทึกการใช้เทปบันทึกเสียง และการบันทึกภาพนิ่ง

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ เอกสารงานวิจัยตำรา วิชาด้านพุทธศาสนาและตำราอื่นๆ รวมทั้งบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-Depth interview) และ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนาเฉพาะ (Focus Group discussion) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) ในการนำเสนอ ข้อมูลการวิจัยจะอยู่ในลักษณะการพรรณนาความ (Descriptive presentation) ประกอบภาพถ่าย และการพรรณนาความประกอบการบรรยายเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเครื่องมือเก็บข้อมูลใช้ แนวคำถามซึ่งผู้วิจัยกำหนดดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเอกสารและภาคสนาม ได้เพียงพอต่อการศึกษาตามวัตถุประสงค์แล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต้น โดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบตามเค้าโครงเรื่องแล้วสรุปออกมา เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์และหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป หลังจากนั้นอาจมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในบางประเด็น ที่เป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ข้อมูลมากขึ้น และทำการวิเคราะห์ข้อมูลอีกครั้งหนึ่งซึ่งให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นจริงมากที่สุด

การสังเคราะห์ข้อมูล เมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยอย่างครบถ้วนแล้ว ในขั้นตอนสุดท้ายผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดออกมาเป็นองค์ความรู้และเขียนรายงานการวิจัย เพื่อเสนอขออนุมัติจบการศึกษาของหลักสูตร

การนำเสนอข้อมูลในการสรุปกระบวนการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ผ่านการ วิเคราะห์อย่างสมบูรณ์แล้วมาทำการเขียนพรรณนาความ ดังนี้ 1) บทสรุปที่เป็นการวิเคราะห์ในลักษณะรวบยอดหรือเป็นประเด็นสำคัญ 2) อภิปรายผลวิจัย เพื่อหาความสอดคล้องกับเอกสาร/วิจัยทำทบทวนมา และ 3) ข้อเสนอแนะ ซึ่งแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาในเรื่องของวิจัยและ ข้อเสนอแนะของผู้ที่สนใจในการศึกษาวิจัยต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ในการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนในตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร/วิจัย และ

การสัมภาษณ์เชิงลึก สรุปได้ดังนี้

ประเด็นที่ 1 สภาพปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนในตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า การใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนชุมชนตำบลสีแก้วมีปัญหาพฤติกรรมและนิสัยอุปนิสัย การใช้สื่อออนไลน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัญหา สาเหตุปัญหา และผลกระทบที่มีต่อเยาวชนในชุมชนบ้านสีแก้ว มุ่งศึกษาแนวคิดและหลักการที่จะช่วยให้เยาวชนเลือกใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์และสามารถพิจารณาความเหมาะสมและถูกต้องในการใช้สื่อออนไลน์ เยาวชนมีวิจารณญาณเลือกว่าสื่อออนไลน์ไหนมีประโยชน์ และสื่อออนไลน์ไหนไม่มีประโยชน์และอาจตามมาด้วยปัญหาต่างๆ การที่เยาวชนตำบลสีแก้วไม่สามารถวิเคราะห์ หรือแยกแยะได้ว่าสื่อแบบไหนคือสื่อที่มีความน่าเชื่อถือ หรือไม่สามารถประเมินวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตสื่อได้ ขณะที่ผู้ผลิตสื่อส่วนใหญ่มีแนวโน้มผลิตข้อมูลเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยไม่ได้คำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญเนื่องจากทำให้เด็กและเยาวชนเกิดภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อของผู้ผลิตสื่อในยุคดิจิทัล อีกทั้งสามารถเข้าใจถึงลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ โดยการวิเคราะห์ ประเมิน แยกแยะและตีความเนื้อหา เพื่อรู้เท่าทันสื่อ และไม่ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการทำร้ายผู้อื่นหรือแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ แนวทางในการสร้างการรู้เท่าทันสื่อ สัญญาณเหล่านี้เป็นการเตือนว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้าครอบงำชีวิตประจำวัน และหากใช้อย่างไม่เหมาะสม อาจส่งผลเสียให้เกิดปัญหาทางการเรียน การทำงาน เกิดปัญหากับเพื่อน เกิดปัญหาในครอบครัวได้หรือ บางครั้งอาจทำให้เกิดอาการป่วยทางจิตได้เช่นกัน ซึ่งก่อให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง ปัญหาด้านอาชญากรรม ความรุนแรงทางเพศต่างๆ ได้ในท้ายที่สุด เหตุการณ์เหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่เด็กๆ ติดเกม ติดสื่อออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย เพราะได้เห็นตัวอย่างหรือรับแรงกระตุ้นที่ผิด หรือการใช้งานอย่างไม่ถูกต้อง เนื่องจากไม่ได้รับการควบคุมดูแลจากผู้ปกครองหรือคนรอบกายในทางที่เหมาะสมและควรจะเป็น

ประเด็นที่ 2 หลักพุทธจริยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการรู้เท่าทันการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า หลักพุทธจริยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการรู้เท่าทันในการใช้สื่อออนไลน์ ประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ สติ คือ ความรู้ทัน ความระลึกได้นึกได้ สำนึกอยู่ไม่ปล่อย สัมปชัญญะคือความรู้เท่าทันความรู้เท่าถึงการณ์ เห็นเหตุแล้วคาดว่าผลลัพธ์อะไรจะตามมาคือการมองภาพกว้างมองหน้า และมองหลังรู้เท่าเอาไวป้องกันรู้ทันเอาไวแก้ไข เมื่อเกิดปัญหาเฉพาะหน้าขึ้นมาไม่ว่าจะเรื่องอะไรก็ตามสติจะช่วยระดมปัญญาเพื่อแก้ปัญหา นั่นคือ

หิริ-โอตตปปะซึ่งเป็นคุณธรรมระดับบุคคลนั้นจะช่วยเป็นเครื่องแต่งจิตอบรมจิตของบุคคลให้ดีขึ้นได้และจะต่อเนื่องไปถึงสังคมทำให้สังคมที่เสื่อมโทรมยุ่งเหยิงเดือดร้อนวุ่นวายกลับสงบลงได้และเมื่อในประเทศด้านต่างๆ จะประสบความสำเร็จมากขึ้นโดยเฉพาะการคอร์รัปชัน หรือการทุจริต ถ้ามีหิริ-โอตตปปะแล้วไม่มีอิจฉาริษยาเบียดเบียนซึ่งกันและกันมันก็เป็นสุขเท่านั้น หากคิดผิดประทุษร้ายเกิดความละอายและกลัวขึ้นมา นั่นธรรมเตือนขึ้นมาแล้ว เลยไม่กล้าทำความชั่ว ครั้นทำลงไปก็เป็นเหตุให้เดือดร้อนวุ่นวาย ตนเองเดือดร้อนเพราะทำชั่ว คิดชั่วแล้วก็เป็นเหตุให้คนอื่นเดือดร้อนอีกด้วย

โยนิโสมนสิการ ได้แก่ เป็นวิธีคิดด้วยการพิจารณาไตร่ตรอง ประกอบด้วยปัญญามีลักษณะที่ละเอียดอ่อน ลึกซึ้ง รอบคอบคอยเอาใจใส่ตลอดเวลาประกอบด้วยเหตุผล คำนึงถึงส่วนดีส่วนเสีย เป็นประโยชน์และ มิใช่ประโยชน์ หลักการและแนวคิดของวิธีแบบโยนิโส มนสิการ มุ่งพัฒนาด้านความคิดของปัญญาโดยการ เน้นการจัดวิชา และเป็นเครื่องนำไปสู่ทางหลุดพ้น หรือเป็นแนวคิดเกี่ยวกับระดับปัญญาเพื่อพัฒนาไปสู่ สัจธรรม และอีกประการหนึ่งซึ่งมุ่งพัฒนาให้เกิดคุณธรรมหรือกุศลธรรม หรือเป็นเครื่องนำไปสู่การพัฒนา ทางโลก เป็นแนวคิดเกี่ยวกับระดับปัญญาพัฒนาไปสู่จริยธรรมกระบวนการคิดของวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ

ประเด็นที่ 3 วิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ในการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนในตำบลสีแก้ว อำเภอ เมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ขาดการยั้งคิดในการใช้สื่อออนไลน์ ความหมายของการ ขาดการยั้งคิด ลักษณะ/การขาดความยั้งคิด โทษที่เกิดจากการขาดความยั้งคิด วิเคราะห์ด้วยหลัก สติสัมปชัญญะ ไม่ตระหนักถึงผลกระทบที่จะตามมาในภายหลังของการใช้สื่อออนไลน์เกินพอดี ความหมายของผลกระทบ ลักษณะ/ของผลกระทบ โทษที่เกิดจากผลกระทบ กรณีตัวอย่างของผลกระทบในการใช้สื่อออนไลน์ที่เกิน พอดีของคนไทยในสังคมปัจจุบัน วิเคราะห์ด้วยหลักทิริ โอตตปปะ, และขาดการใช้ปัญญาในการใช้สื่อ ออนไลน์ ความหมายของการขาดปัญญา ลักษณะ/ของการขาดปัญญา โทษที่เกิดจากการขาด ปัญญา กรณีตัวอย่างการขาดปัญญาในการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนในชุมชนตำบลสีแก้วในสังคมปัจจุบัน วิเคราะห์ด้วยหลัก โยนิโสมนสิการ การใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชน ปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ได้รับความนิยมจำนวนมากเนื่องจากเป็นช่องทางที่สะดวกรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้สื่อสังคมออนไลน์ ยังเป็นพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่แตกต่างหลากหลายของคนทั่วโลก ที่สามารถเชื่อมถึงกันและมีปฏิสัมพันธ์กันบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์จึงเข้าไปมีอิทธิพลต่อความคิด ทศนคติ และ พฤติกรรมของผู้บริโภค การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสร้างแรงบันดาลใจต่อผู้คนและในทางตรงกันข้ามอาจก่อให้เกิดผลเสียอย่างมากหากมีการใช้อย่างไม่เหมาะสม โดยเฉพาะความเสี่ยงจากการเปิดเผยตัว ตนต่อสาธารณะที่แม้จะอ้างอิงถึงความเป็นพื้นที่ส่วนตัวหรือสิทธิส่วนบุคคล การคำนึงถึงความปลอดภัย ของข้อมูลส่วนตัว ประวัติการสนทนา การเข้าใช้ การเยี่ยมชมเว็บไซต์ ได้มีการเก็บข้อมูลในฐานะข้อมูล (Digital footprint) ที่อาจกลายเป็นพยานหลักฐานและก่อปัญหาในอนาคต

ในกรณีนี้ การที่เยาวชนทำการส่งต่อข้อมูลในทันทีอาจทำให้เกิดความเสียหายและผลกระทบต่อ ตัวเยาวชนเอง เนื่องจากข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์สามารถถูกส่งต่ออย่างรวดเร็ว การส่งต่อข้อมูลให้ผู้อื่น โดยไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริงอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด เกิดการหลงเชื่อโดยง่าย และอาจจะส่งผลกระทบต่อ หรือเป็นการล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่นได้ การสื่อสารที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อสังคมบริโภคนิยม เป็นการสร้าง ความเป็นอัตลักษณ์หรือตัวตนในสังคมเพื่อให้ได้รับการยอมรับ

การใช้หลักธรรม สติ สัมปชัญญะ มาช่วยในการขาดความยั้งคิดในการใช้สื่อออนไลน์คือการที่ มนุษย์เราทำตามความอำเภอใจของ ตัวเองไม่มีสติอยู่กับเนื้อกับตัวในการใช้สื่อโดยปล่อยตามอารมณ์ตาม

ความต้องการของตัวเองโดยไม่ได้คำนึงถึงว่า มีโทษหรือประโยชน์จากสื่อเหล่านั้นหรือไม่ยากอะไรก็เข้าไปดู ซึ่งบางสื่อเป็นสื่อที่หลอกลวงหรือชักชวนไปในทางที่ไม่ดีโดยไม่ได้ชูกคิดว่าจะมีภัยตามมาทีหลัง หรือเปล่า หรือการใช้สื่อที่เป็นสื่อการพนันสื่อลามกอนาจารหรือพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ถ้าขาดสติก็จะเกิดการเลียนแบบเพราะมองว่าเป็น ยุคสมัยใหม่ที่จะต้องทำตามกระแสสังคมนิยมเพื่อความโก้หรูหรามาตามาก็คือเกิดปัญหาต่อสังคมอีกด้วย “สติ” คือ ความระลึกได้นึกได้ สำนึกอยู่ไม่เผลอ อับปมาทะ คือ ความไม่ประมาท คือ ความเป็นอยู่อย่างไม่ขาดสติ

คุณธรรมด้านหิริ-โอตตปปะซึ่งเป็นคุณธรรมระดับบุคคลนั้นจะช่วยเป็นเครื่องแต่งจิตอบรมจิตของบุคคลให้ดีขึ้นได้และจะต่อเนื่องไปถึงสังคมทำให้สังคมที่เสื่อมโทรมยุ่งเหยิงเดือดร้อนวุ่นวายกลับสงบลงได้การปลูกฝังคุณธรรมเรื่องความละอายต่อบาปนั้นจะถือว่าทำได้สำเร็จก็ต่อเมื่อควรดเว้นการกระทำทุกอย่างที่ถือว่าเป็นบาปซึ่งโดยปกติก็น่าจะเริ่มต้นความรู้จักว่าบาปมันคืออะไร มีเกณฑ์การพิจารณาเช่นใดได้บ้างที่ถือว่าการกระทำนั้นเป็นบาป เมื่อรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นบาปแล้วก็ต้องมีทัศนคติไม่ดีต่อสิ่งนั้น เมื่อมีทัศนคติไม่ดีต่อบาปแล้วก็ย่อมจะไม่กระทำสิ่งนั้น

การคิดแบบโยนิโสมนสิการจึงมีลักษณะให้ความสำคัญกับความจริงเป็นหลักยึดในการ แก้ปัญหาแล้วใช้กลวิธีจัดการกับปัญหาโดนมีจิตเป็นต้นแห่งความคิดแล้วประสานทางกายและวาจาให้เข้ากับบริบทของการกระทำถ้าความคิดถูกจิตชักนำไปในทางชั่วก็จะส่งผลให้กายและวาจาได้มนุษย์ผู้มีสติปัญญาจะไม่ปล่อยให้กระบวนการคิดดำเนินไปเรื่อยๆ เองแต่จะใช้ สติสัมปชัญญะมาช่วยกลั่นกรองกระแสของกระบวนการความคิดนั้น ไม่ให้ตกไปอยู่ภายใต้ต้นเหตุที่ คอยบงการให้กระทำสิ่งต่างๆ โดยขาดการพิจารณาไตร่ตรองที่ดี ทำให้ความคิดนั้นเป็นอิสระไม่ถูก ครอบงำด้วยกิเลสหรือสิ่งเร้าที่คอยบงการความคิดนั้นให้มองตามความเป็นจริง มองตามเหตุที่เกิดขึ้น จจริงเป็นนายของความคิดเพราะมีโยนิโสมนสิการเป็นปกติทำให้รู้จักคิดด้วยตนเอง

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ในการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนในตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ได้พบประเด็นที่น่าสนใจหลายประเด็น ผู้วิจัยจึงนำประเด็นที่น่าสนใจเหล่านั้นมาเพื่ออภิปรายผล ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนชุมชนตำบลสีแก้ว พบว่า เยาวชนใช้สื่อออนไลน์ในชีวิตประจำวันมากเกินไป ไม่รู้เท่าทันและไม่เหมาะสม ปัจจุบันการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนพบปัญหา เช่น การที่เยาวชนตำบลสีแก้วไม่สามารถวิเคราะห์ หรือแยกแยะได้ว่าสื่อแบบไหนคือสื่อที่มีความน่าเชื่อถือ หรือไม่สามารถประเมินวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตสื่อได้ ขณะที่ผู้ผลิตสื่อส่วนใหญ่มีแนวโน้มผลิตข้อมูลเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย โดยไม่ได้คำนึงถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นทักษะที่มีความ

สำคัญเนื่องจากทำให้เด็กและเยาวชนเกิดภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันการตกเป็นเหยื่อของผู้ผลิตสื่อในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับพระจักรี คเวสโก (2565, หน้า 73-83) ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การเผยแพร่ธรรมะยุคดิจิทัลตามหลักประโยชน์นิยมในทางจริยศาสตร์ พบว่า มีปัญหาและเป็นจุดอ่อนพระสงฆ์ยุคดิจิทัลคือใช้สื่อออนไลน์ไม่เกิดประโยชน์ไปในทางที่เสื่อมเสียทำให้พุทธศาสนาแปดเปื้อน เช่น ใช้จ่ายเงินทางออนไลน์ น้อมลากสักการะเข้าตัวบ้าง เกี่ยวข้องกับมาตุคามบ้าง พนันออนไลน์บ้าง ทำให้ประชาชนหมดศรัทธา เปรียบเสมือนดาบสองคม เพราะฉะนั้นพระสงฆ์ต้องมีสติสัมปชัญญะในการใช้สื่อดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามหลักพุทธจริยศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ ประเมิน แยกแยะและตีความเนื้อหา เพื่อรู้เท่าทันสื่อ และไม่ใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการทำร้ายผู้อื่นหรือแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ แนวทางในการสร้างการรู้เท่าทันสื่อทั้งนี้การรู้เท่าทันสื่อในส่วนของการรับข้อมูล คือการถอดรหัสที่แฝงอยู่ในข้อมูลที่นำเสนอ ซึ่งต้องอาศัยทักษะในการวิเคราะห์และประเมิน ในขณะที่การส่งข้อมูลออก สอดคล้องกับวศิน เพิ่มทรัพย์ (2559) ทำวิจัยเรื่อง ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า การผลิตเนื้อหา ซึ่งในจุดนี้เยาวชนควรคำนึงถึงบรรทัดฐานความเป็นพลเมืองเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการผลิตสื่อระดับการรู้เท่าทันสื่อของเยาวชนตำบลสีแก้วอาจมีปัจจัยอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ประสบการณ์ของเยาวชนแต่ละคน การศึกษา สถาบันครอบครัว สิ่งแวดล้อมภายนอก โอกาสในการเข้าถึงสื่อช่องว่างทางรายได้ เช่น เยาวชนในต่างจังหวัด กับเยาวชนในกรุงเทพ เป็นต้น

ประเด็นที่ 2 หลักพุทธจริยศาสตร์และสามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อให้รู้เท่าทันในการใช้สื่อออนไลน์ พบว่า หลักสติสัมปชัญญะ-ความระลึกได้และความรู้ตัวสอดคล้องกับพระมหาสุเทิด มหิทธิโก (2561, หน้า 11) ทำวิจัยเรื่อง ศึกษาสติและสัมปชัญญะในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา พบว่า สติและสัมปชัญญะนี้มีความสำคัญต่อการนำมาปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และการนำมาเป็นแนวทางในดำเนินชีวิตของมนุษย์ไม่ว่าจะทำอะไร ต้องอาศัยสติเป็นสำคัญ สติจึงเป็นตัวกำหนดอิริยาบถต่างๆ เช่น ไม่ว่าจะยืน เดิน นั่ง นอน กิน ดื่ม พุด และคิด ซึ่งเป็นอาการที่จิตระลึกได้รู้ตัวอยู่ตลอดเวลาทำให้ไม่หลงลืมตื่นตัวอยู่เสมอ มีหลักหิริ โอตตัปปะ-ความละอายแก่ใจและความเกรงกลัวต่อบาป สอดคล้องกับณัฐ จันทรหนูหงส์ (2562, หน้า 215-233) วิจัยเรื่อง แนวทางการปลูกฝังหิริโอตตัปปะเพื่อการแก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าว ของเด็กและเยาวชน ในโรงเรียนสีกัน (วัฒนารักษ์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่า ยาเสพติด การพนัน การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การติดเกมสื่อบุคคล ปัญหาการใช้ความรุนแรง และปัญหาด้านสื่อและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี ใช้หลักหิริโอตตัปปะเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันพฤติกรรมก้าวร้าวของเด็กและเยาวชน เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า ธรรมคุ้มครองโลก เพื่อให้เยาวชนละอายแก่ใจไม่กล้าทำความชั่ว และเกรงกลัวต่อบาปหิริโอตตัปปะยังเป็นพื้นฐานแห่งหลักธรรมอื่นๆ อีกด้วย และหลัก โยนิโสมนสิการ-พิจารณาอย่างรอบคอบ รู้เท่าทันสื่อออนไลน์ สอดคล้องกับธนัท อุทิน้อย (2558, หน้า 21) วิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เรื่องแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง

ทางสังคม และปัญหาสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการพบว่า โยนิโสมนสิการ เป็นการใช้ความคิดถูกวิธี คือการทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา สืบค้นต้นเค้า สาเหตุจนตลอดสาย แยกแยะออกพิเคราะห์ด้วยปัญญา ที่คิดเป็นระเบียบ และโดย อุบายวิธี ให้เห็นสิ่งนั้นๆ ตามสภาวะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัย เป็นต้น

ประเด็นที่ 3 วิเคราะห์ความรู้ให้รู้เท่าทันต่อการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนในชุมชนบ้านสีแก้ว พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ทำให้เยาวชนชุมชนตำบลสีแก้วเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งพฤติกรรมและแนวคิดใหม่ๆ สื่อออนไลน์มีทั้งด้านลบ เช่น เล่นพนันออนไลน์ ขายสิ่งผิดกฎหมาย และด้านบวกเป็นผลดีต่อเยาวชน คือ นำองค์ความรู้จากสื่อออนไลน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น เรียนออนไลน์ ขายของออนไลน์ ทำกิจกรรมช่วยเหลือสังคม จากการใช้สื่อออนไลน์ ของเยาวชนตำบลสีแก้วอย่างไม่ถูกต้องสร้างปัญหาให้กับตัวเด็กเองรวมถึงครอบครัว เช่น เกิดการติดเกม ติดจอ หรือมีอาการป่วยทางจิตได้การเสพติดสื่อออนไลน์ ทำให้เกิดโรคต่างๆ ได้ เช่น โรคอ้วน ภาวะซึมเศร้า โรคเครียด ขาดสมาธิ ขาดความรับผิดชอบในการทำงานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายหากไม่ยอมให้ลูกติดสื่อออนไลน์ ต้องพยายามจำกัดเวลาการใช้โซเชียลมีเดียของเด็กโดยกำหนดให้ไม่เกิน 2 ชั่วโมงต่อวัน หาเวลาสร้างความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เพื่อนฝูง และทำกิจกรรมร่วมกันให้มากขึ้น สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2564) สัญญาณเหล่านี้ เป็นการเตือนว่าสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้าครอบงำชีวิตประจำวันของเยาวชนตำบลสีแก้ว และหากใช้อย่างไม่เหมาะสม อาจส่งผลเสียให้เกิดปัญหาทางการเรียน การทำงาน เกิดปัญหากับเพื่อน และเกิดปัญหาในครอบครัวได้ หรือบางครั้งอาจทำให้เกิดอาการป่วยทางจิตได้เช่นกัน ซึ่งก่อให้เกิดเหตุการณ์ความรุนแรง ปัญหาด้านอาชญากรรม ความรุนแรงทางเพศต่างๆ ได้ในท้ายที่สุด เหตุการณ์เหล่านี้ส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่เด็กๆ ติดเกม ติดสื่อออนไลน์ หรือโซเชียลมีเดีย เพราะได้เห็นตัวอย่างหรือรับแรงกระตุ้นที่ผิด หรือการใช้งานอย่างไม่ถูกต้องเนื่องจากไม่ได้รับการควบคุมดูแลจากผู้ปกครองหรือคนรอบกายในทางที่เหมาะสมและควรจะเป็น เป็นต้น

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะโดยทั่วไป

ในการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนบ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด สาเหตุของการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนบ้านสีแก้ว ตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลกระทบที่เกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ หลักพุทธจริยศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการรู้เท่าทันในการใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วยสติสัมปชัญญะ ความหมาย ความสำคัญ สาระดี/แก่นของสติสัมปชัญญะ หิริโอตตปปะ ความหมาย ความสำคัญ สาระดี/แก่นของหิริโอตตปปะโยนิโสมนสิการ ความหมาย ความสำคัญ สาระดี/แก่นของโยนิโสมนสิการ เชิงพุทธจริยศาสตร์ โดยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการท้าวัจัยครั้งนี้ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ที่เป็นองค์ความรู้ที่ได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำไปเป็นข้อมูลสารสนเทศในการศึกษาค้นคว้าก่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับอนาคตผู้วิจัยเห็นว่า ยังมีบางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการการปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด สาเหตุของการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผลกระทบที่เกิดจากการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนตำบลสีแก้ว การทำวิจัยในครั้งนี้ พบว่ามีข้อจำกัดดังนี้ เรื่องขอบเขตการวิจัย ดังนั้นมีประเด็นที่ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึงอย่างครบถ้วนจึงขอเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป คือ

2.1 ศึกษาวิเคราะห์หลักสติปัญญา 4 ในการแก้ปัญหาสังคมออนไลน์ของเยาวชนตำบลสีแก้ว

2.2 ศึกษาวิเคราะห์เยาวชนตำบลสีแก้วยุคดิจิทัลตามหลักประโยชน์นิยมในทางจริยศาสตร์

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

การศึกษาวិเคราะห์หลักพุทธจริยศาสตร์ในการใช้สื่อออนไลน์ของเยาวชนในตำบลสีแก้ว อำเภอเมืองร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้ เยาวชนในตำบลสีแก้ว ใช้หลักพุทธจริยศาสตร์ คือหลักสติ-ความระลึกรู้ได้ สัมปชัญญะ-ความรู้ตัว มาใช้แก้สภาพปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ให้รู้เท่าทัน ใช้หลักหิริ-ความละอายแก่ใจ โอตตปปะ-ความเกรงกลัวต่อบาป มาแก้ปัญหาการใช้สื่อที่ไม่เหมาะสม ใช้หลักโยนิโสมนสิการ-พิจารณาใคร่ครวญดีแล้ว มาแก้ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ได้อย่างถูกต้อง เป็นต้น

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2564). 6 สัญญาณ ที่บอกว่าลูกกำลังเสพติดสื่อออนไลน์. เข้าถึงได้จาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30815>
- ณชัยศักดิ์ จุณณะปิยะ. (2566). การตลาดสื่อสังคมออนไลน์. วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ, 11(1), 64-76.
- ณัฐ จันทรหนูหงส์. (2562). แนวทางการปลูกฝังหิริโอตตปละเพื่อการแก้ไขพฤติกรรมก้าวร้าว ของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนสีกัน (วัฒนานันท์อุปถัมภ์) เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร. วารสารมนุษยสังคมสาร (มสส.), 17(3), 215-233.
- เทศบาลตำบลสีแก้ว. (2566). ประวัติและข้อมูลสภาพทั่วไป. เข้าถึงได้จาก <https://www.sikaew.go.th/index/?page=newarticle47315086>
- ธนัท อุดน้อย. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเรื่องแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และปัญหาสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยการสร้างศรัทธา และโยนิโสมนสิการ. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระจักรี คเวสโก (ตื๋วงษา). (2566). การวิเคราะห์การเผยแพร่ธรรมะยุคดิจิทัลตามหลักประโยชน์นิยมในทางจริยศาสตร์. วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์, 8(2), 73-83.
- พระมหาสุเทิด มหิทธิโก (เพียรวรรณ). (2560). ศักยภาพและสัมปชัญญะในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วฤตดา วรอาคม. (2566). 5 อินไซด์เจเนอเรชั่นซี. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/591770>
- วศิน ประดิษฐ์ศิลป์. (2556). นวัตกรรมทางวิธีคิดเพื่อการสื่อสารศาสนาของพระไพศาล วิสาโล. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วศิน เพิ่มทรัพย์. (2559). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: โปรวิชั่น.

